

III TALÁLÓS MESÉK

HÁROMSZÉKIEK

I

Karcsú termetű virágom!
Tőlled várom bódogságom.
(Búzaszál)

II

Mikor egészen elkészül,
Egy küs házikóba béül,
Nagyobb része mennybe szalad,
Küssebb része földön marad.
(Dohány)

III

Sok lába van az ótárnak,
Mindennap réjta áldoznak.
(Asztal)

IV

Fenekem úgy szereti fenekedet,
Hogy ugyan kívánva kíván tégedet.
(Szék)

V

A nagy méhkas sűrűn rajzik,
Ha nap süti, mind elázik.
(Havazás)

VI

Mondja virág virágnak,
Várja végit világnak,
Két vén fának ledőtít,
S a meghótnak felkötít.
(Azaz: mondja szerető szeretejének, hogy vára-
kozzék, míg bésétédik, s az öregek lefeküsznek,
s a tűz feléled a hamu alól.)

VII

Virág! várd végig a világnak, két vén fának le-
dőtít, mikor az elevent a halott bétakarja, s az
élő az érzéketlenre dől.

(Azaz: izeni Anis a szeretejének, hogy várja a
napnak lementit, mikor apja, anyja lefeküsznek,
a tűzhelyen a hamu bétakarja a tüzet, s az égő
gyertya hamva lekonyvad.)

VIII

Fogd a nyelít, nyomd a hegyit,
Ne irgalmazz neki semmit.

(Seprű)

IX

Elöl menyen fényeske,
Után' menyen fejrke
Felbogozott farkával.

(Tő s cérna)

X

Úgy menyen, meg nem áll,
Fődön fekszik, fel nem áll,
Ágadzik, bogodzik, mégsem leveledzik.

(Folyóvíz)

XI

Nyírfa nyilalla,
Cserfa csattana,
Ezer madár megindula,
Egynek szárnya szakada,
S mind az ezer megáll.

(Osztovátán ha a fonal elszakad)

XII

Szemeddel látod, ráísmersz,
De a bizon mégsem ő;
Jól tudod, hogy derék ember,
Pedig semmirekellő.

(Kép)

XIII

Küvül veress, belől szőrös,
Fejibe párta, hátuljába páca.
(Csipkegyümölcs)

XIV

Izzadság csorgott sok ember homlokából,
Míg engem kivájtak az anyám hasából;
De hogy megszülettem, oly kedvessé lettem,
Hogy sok égő szüvet bolondommá tettem.
(Pénz)

XV

Azt kiáttsa egy lábú:
Jere ki, kétlábú,
Mett eszen meg néglábú.
(Káposzta, ember, ökör)

XVI

Répréce, répiromba,
Tojik tízet, köt kilencet,
Nevel negyvent.
(Fokhagyma)

XVII

Denden deszka, pereszlen kocka,
Hat ló hajtsa, hetedik havazza.
(Malom)

XVIII

A nainyám szoknyája,
Teméntelen sok főtja,
Még sincs egy ötés réjta.
(Kemence)

XIX

Hód elejti, nap felkapja.
(Harmat)

XX

Künn es áll, benn es áll.
Vagy:
Künn es kukucsi, benn es kukucsi.
(Ablak)

XXI

Künn es dob, benn es dob.
(Ajtó)

XXII

Fejér egyház féllábon áll.
(Gomba)

XXIII

Eszterhéjba fél lepény.
(Fül)

XXIV

Erdön vágják, réten hízik.
(Villa, gereblye)

XXV

Dé királynak Dé leánya,
Dé pócon ül, Dé hímet varr,
Dé béaranyozza.
(Méh)

XXVI

Lábad között billentyű,
A kezedbe perrentyű,
Matika, matika,
A nagyapád szakálla,
Balog, addig tépegeted,
Míg nem bírod a kezedet.
(Fonás)

XXVII

Menyen a medve, morrog a májja.
(Malom)

XXVIII

Igyenes, mind a nádszál,
Magossabb a toronynál.
(Esőcsepp)

XXIX

Engem, téged levágának,
Engem reád akasztának,
Én es élek, te es élsz,
Könnyen magadénak téssz.
(Oltás)

XXX

Vízi bubucsi,
Kerti kukucsi,
Mezei szöcske.
(Hal, káposzta, nyúl)

XXXI

Húsból lettem, hús nem vagyok,
Fejér földön táncolगतok,
Urak előtt kedves vagyok,
Sok hamisságot csinállok,
De oka egynek sem vagyok.
(Író toll)

XXXII

Kicsi házikónak két világos ablaka,
Minden este bétáblázzák,
Minden reggel kitáblázzák.
(Szemek)

XXXIII

Négy édes-egy lakik egy kicsi kerek házikóba.
(Dió)

XXXIV

Úgy öleli, úgy öleli,
El sem tudja eresztetni.
(Gyűrű)

XXXV

Egy székelly embertől kérdé a más: Téged hogy hínak? — Nekem, felelé amaz, olyan nevem van, hogy egyik béviszi a házba a tüzet, s a másik kihozza. Hogy híjják tehát?

(Mihály György)

XXXVI

Kétrét jobban elér, mind egyrét.
(Szorgalom)

XXXVII

Kétrét vékonyabb, mind egyrét.
(Nyomorult állapot)

XXXVIII

A ház elejibe kiült a gubormárton s onnét igazgassa a bolondokat.

(Kocsis)

XXXIX

Másfél fa — mi a' ?
(Csép)

XL

Az érzéketlen teremtés eleven piross szemekkel hunyorgat.

(Cseresznye)

XLI

Ó kas por este — mi a' ?
(Vén halott)

XLII

Erdőn vágják s a falu bolondjait esszegyütti.
(Muzsika)

XLIII

Erdőn vágják, faluba nyeritt.
(Kendertiló)

XLIV

Erdőn átal vasvillás vitézek járnak.
(Kecskenyáj)

XLV

Erdőn átal végvásznaot teregetnek.
(Út, ösvény)

XLVI

Erdőn átal agyatlan kutyák ugatnak.
(Fejsze)

XLVII

Ha egy nem elég, legyen kettő belőlle.
(Házasság)

XLVIII

Olyan leánkám van: ha mozgatom, sír, ha nyugni hagyom, hallgat.
(Lánc)

XLIX

Melyik seprű seper legtöbbet?
(Az asszonyok hosszú szoknyája)

L

Nagy magatartással, nagy fennszóval perédikál a nagyszájú pap, s minden szóra gestál. Mi a' ?
(Harang)

LI

Olyan leánkám vala, hogy a lelke végignyólt benne.
(Gyertya)

LII

Olyan tyúkom van, hogy a föld alá jár tojni.
(Pityóka)

LIII

Éltibe fán függ,
Hóta után lop.

(Lopótök)

LIV

Ne csúfolódjék kijed velem olyan véghetetlen,
mett bizon nállam nélkül semmire sem tudna
menni.

(Tükörben saját képed)

LV

Addig sírok, addig sírok, míg kedves szép an-
gyalom letörli könnyeimet.

(Harmat)

LVI

Tíz híz négyet.

(Tehénfejés)

LVII

Olyan csidkóm van, aki maga alól a ganyét ki-
hányja.

(Fúrú)

LVIII

Mikor kel fel az ökör legelőbb?

(Herélés után)

LIX

Egy tágos fejr mezőn sok feteke utat vernek.

(Írás)

LX

Minél egészségesebb, annál nehezebben érzi magát,
s minél inkább megfogyasszak egészségitől, annál
könnyebben érzi magát.

(Boroshordó)

LXI

Mire ég a gyertya?
(A végire)

LXII

Két lik összenéz. Mi a'?'
(Cseberfűl)

LXIII

Az ellenség a házamra jöve, a házam kiszökék az
ellenség ablakán, s én az ellenség markába ma-
radék.

(Halász, víz, háló, hal)

LXIV

Tërpe zsidó mennybe néz.
(Káposzta)

LXV

Ha tesznek hëzza, fogy, ha vesznek belölle, nő.
Mi a'?'

(Gödör)

LXVI

Melyik föld terem legtöbb jó s rossz gyümölcsöt?
(A fejér föld vagy a papiros)

UDVARHELYSZÉKIEK

Keresztúrfiszékből

LXVII

Virág! mon' meg virágnak,
Várja végit világnak,
A forgácsnak fõszödésit,
Két vén fának eldölésit,
Míg az elevent a halott eltakarja.

(Azaz: a szeretõ várja végit, míg a gyertya ki-
alszik, a forgácsot felszedik, apja, anyja lefeküsz-
nek, s a tüzet bétakarja a hamu.)

LXVIII

Kerek, mind az alma, ráncos, mind a szoknya,
Aki kitalálja egy gondolatjába,
Mindjét egy pötákot nyomok a markába.
(Hagyma)

LXIX

Sem ajtaja, sem ablaka,
Mégis ki s bé járnak réjta.
(Még csak az ablak- s ágyhely van meg)

LXX

Négyen édösegyek vadnak zsidóságba,
Ajtó, ablak nélkül, csinálatlan házba.
(Dió)

LXXI

Egy veréb hordozza,
Hat ökör nem bírja,
Sok városba van meg,
Csak Enyedön nincs meg.
(A V betű)

LXXII

Elöntém a mákomot,
Arra kérém rákomot,
Szödje föl a mákomot,
Ne kívánja káromot.
(Törvénykezés)

LXXIII

Elöl mönyön médula,
Keze, lába korcsilya,
Szőr maga, szőr nadrága,
Szilágyi bárson szakála.
(Medve)

LXXIV

Lúd szántsa, embör hajtsa,
Fejér a földje, feteke a magja,
Gonddal vetik bé. Mi a' ?
(Írás)

LXXV

Amíg kicsi vótam, négy országot bírtam,
Hogy főnevekődtem, földet borongattam,
Hótom után pedig a táncba ugrottam.
(Bornyú: bírja kicsi korában az anyja négy cse-
csit; nagy korában boronál; ha meghal, bocskor
vagy csizma lesz a bőriből, s táncolnak vele.)

LXXVI

Högyön hó, gödörbe tó,
Harminckettőbe egy sincs jó.
(„Az én hajam szürke, az a hó; a szömöm mind-
já-mindjá megtelik könyvel, az a tó; harminckét
fogam közül egy sem jó“ — így magyarázá Pu-
cok Geci bá.)

LXXVII

Vaslajtorján fölhangék,
Bórszékömbe beszállék,
Csonttal vasat rágaték.
(Kengyelvas, nyereg, zabola, lófog)

LXXVIII

Amíg éltem, éltél, mind utánnam jártál. Hogy
meghótál, megfogtál, mi hasznod van benne?
(Egy vadász sokáig kergetvén a havason egy ma-
darat, a vadak megölték; esztendő múlva a ma-
dár a koponyájára szállván innya, megborította.)

LXXIX

Útfélen pecsit les. Mi a' ?
(Tövis)

LXXX

Útfélen üstököt borongatnak.
(Patkánytúrás)

LXXXI

Olyan léánkám van, hogy szösz a lelke.
(Gyertya)

LXXXII

Erdőn átal aranygomolyákat hajgálnak.
(Nap, hold, csillagok)

LXXXIII

Kerti kukucsi,
Vízi bubucsi,
Mezei tacsuló.
(Tyúk, béka, nyúl)

LXXXIV

Árva bornyú anyátlan,
Pusztapajta földetlen,
Három verébnek hat szöme,
Szenes csutak fekete.
(Abbiza)

LXXXV

Fityög-fityög, lóg-lóg,
Alól szőrös várja.
(Makk, disznó)

LXXXVI

A högyön való virág azt üzeni a mezőn valónak,
hogy mikó találkozzanak. Ez azt üzeni vissza:
Szönmihály napján a fenyőágon, osztán a kenderágon.
(Szőlővirág izén a búzavirágnak: találkoznak
Szentmihály napján a fenyőágon, a kenderágon,
mert az unitáriusok ekkor vesznek úrvacsorát, s
az asztal fenyőfa, az abrosz kenderből szőtt.)

LXXXVII

Háromszáz arató mit csinál egy nap legtöbbet?
(Lyukat a búzaszálon)

LXXXVIII

Melyik ennek a széjös e világnak a legelső feje?
(„Az ekefő, mett a csinál a császárnak is önni“,
Pucok szerint.)

LXXXI

Egy disznóznak tíz malacca, mind a tíz szopik,
még sincs egy is széjtől.
(Egy kerékbe tíz fentő, mindegyik szopja azt a
kerékfejet, még sincs egy is közből, mert a mind
szélytől van.)

XC

Mi az, aminek tíz lába s öt bocskora van?
(A kerékfő)

XCI

Melyik az a fa, amelyik föfelé gyökerezzik, s
lefelé ágazzik?
(Az eszterhéj)

XCII

Mit csinál a gyertya?
(Hamvat)

XCIII

Hát az karónak mikó van mind a két vége a
földbe?
(Mikor a tetejibe fazakat húznak)

XCIV

A vak mikó lát?
(Mikor álmat lát)

XCV

Százból elvösznek kétszázat, mégis a száz meg-
marad: mi a'?'
(Száz kanzsa malac vagy egyéb bakféle, amit ki
szoktak herélni.)

XCVI

Fölülék zörgődömrre, elmönék zajgódomba, elévöt-
tem hímeckét, vöttem véle tibódit, hazahoztam
tibódit, töttem asztalra, odafuta váramüre, elkapá

tibódit, főkapám hebehurgyát, úgy megvágám vá-
ramürét, hogy mindjára bédőle fitykalócsába. Mi
a?
(Szekér, vásár, pénz, hús, macska, vaskalán, góca-
alja)

MAROSSZÉKIEK

A Nyárád mellől

XCVII

Erdőn vágják, réten hizott s falun száll.
(Hegedű)

XCVIII

Melyik vóna nagyobb kár, ha elveszne: egy ká-
dár, huszár vaj határ?
(A kád ár lenne legnagyobb kár: mert húsz ár
annál kevesebb, hat ár pedig még kevesebb.)

XCIX

Féllábú ficsor ezer juhot őriz.
(Mák)

C

Melyik könnyebben kipótolható: ha amennyi me-
nyecske, vaj amennyi huszár, vaj amennyi kutya
mind elvesz?
(A leányokból menyecske lesz, a fiatalokból hu-
szár; de a kutya semmiből sem lesz, tehát ez a
legnagyobb kár.)

CI

E világot átaléri,
Mégis egy tyúk átalépi.
(Kerékvágás)

CII

Mi az? egyformán indul, egyszerre fut, mégis
soha utol nem éri egymást.
(Kerék)

CIII

Hegyen ülő Demeternek
Künn a lődörgője.
(Harang és ütője)

CIV

Hegyen menyen henderi,
Hátán viszi kenderit;
Ha nem szánnám henderit,
Meggyújtánám kenderit.
(Juh)

CV

Hová mész te, góga facsaros?
Mit beszélsz te, hegyi likatos?
Mikor az én farkam tövig aranyos.
(A füst és a kürtő)

CVI

Nekem van egy leányom, ha felötöztetem, csúf,
ha levetkeztetem, szép.
(Szemetes ház)

CVII

Szörös a töve,
Veress a hegye,
Nyalánkok hasába való.
(Eper)

CVIII

Nekem van egy fiam:
Ha felveszem, sír,
Ha leteszem, hallgat.
(Lánc)

CIX

Nekem van egy kádam: ha leesik a hijuból, nincs
a világon kádár, aki összerakja.
(Tojás)

CX

Kétláb ül háromlábbon,
Csinál egylábát,
Bémenyen négyláb,
Elkapja egylábát,
Megharagszik kétláb,
Felkapja háromlábát,
Ügy üti négylábhoz,
Mindjár elejti egylábát.

(A csizmadia a háromlábú széken varr egy csizmát, bémenyen a kutya, elkapja a csizmát, a csizmadia a székkal megüti a kutyát.)

CXI

Királyok, császárok ritkán látnak olyant,
Szántóvető ember eleget lát olyant.
(Szántóvető ember)

CXII

Erdőn átal hógomolyákat höngörgetnek.
(Hold)

CXIII

Nyárba kert likán kukucsol,
Télbe vízbe csublikol.
(Káposzta)

CXIV

Ég, föld nem vót,
Szegén tökmag hol vót?
(Isten markában)

CXV

A két vége tél, a közepe nyár.
(Gerenda)

CXVI

Nem csinálják, mégis lesz.
(Hasadás)